

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**
Кафедра внутрішніх хвороб тварин

ЗАТВЕРДЖЕНО
Факультет ветеринарної медицини
назва
“ _____ ” _____ 2026 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ВЕТЕРИНАРНІ ПРЕВЕНТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ НЕЗАРАЗНИХ ХВОРОБ
ВРХ (повний термін навчання)**

Галузь знань 21 Ветеринарна медицина

Спеціальність 211 Ветеринарна медицина

Освітня програма «Ветеринарна медицина»

Факультет (ННІ) Ветеринарної медицини

Розробники: Віталій КОСТЕНКО, доцент кафедри внутрішніх хвороб тварин
(посада, науковий ступінь, вчене звання)

Опис навчальної дисципліни. Навчальна дисципліна спрямована на удосконалення та поглиблення теоретичних знань і практичних навичок із діагностики внутрішніх незаразних хвороб великої рогатої худоби, вивчення етіології, патогенезу, клінічних ознак, перебігу, прогнозу, організації профілактичних і лікувальних заходів залежно від конкретних умов утримання, годівлі та продуктивності великої рогатої худоби.

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь		
Освітній ступінь	Магістр	
Спеціальність	211 – «Ветеринарна медицина» (шифр і назва)	
Освітня програма	Ветеринарна медицина	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Вибіркова	
Загальна кількість годин	120	
Кількість кредитів ECTS	4	
Кількість змістових модулів	2	
Курсовий проект (робота) (за наявності)	–	
Форма контролю	Комплексний екзамен	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм здобуття вищої освіти		
	Форма здобуття вищої освіти	
	денна	заочна
Курс (рік підготовки)	6	–
Семестр	12	–
Лекційні заняття	30 год.	–
Практичні, семінарські заняття	30 год.	–
Лабораторні заняття	–	–
Самостійна робота	60 год.	–
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми здобуття вищої освіти	4 год.	–

1. Мета, компетентності та програмні результати навчальної дисципліни

Мета головною метою навчальної дисципліни є удосконалення та поглиблення теоретичних знань і практичних навичок із розпізнавання внутрішніх хвороб ВРХ, вивчення етіології, патогенезу, симптомів, перебігу, прогнозу, організації профілактичних і лікувальних заходів залежно від конкретних умов утримання, годівлі та продуктивності великої рогатої худоби.

Перелік навчальних дисциплін, які передують вивченню «Ветеринарна клінічна біохімія», «Ветеринарна фармакологія», «Ветеринарна токсикологія», «Клінічна діагностика хвороб тварин», «Внутрішні хвороби тварин», «Спеціальна пропедевтика, терапія і профілактика внутрішніх хвороб тварин».

назва навчальної дисципліни

Набуття компетентностей:

інтегральна компетентність (ІК): Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у галузі ветеринарної медицини, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

загальні компетентності (ЗК):

ЗК 7. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.

ЗК 9. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК 13. Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів не доброчесності.

фахові (спеціальні) компетентності (ФК):

СК 8. Здатність планувати, організовувати та реалізовувати заходи з лікування тварин різних класів і видів, хворих на незаразні, інфекційні та інвазійні хвороби.

СК 13. Здатність розробляти стратегії профілактики хвороб різної етіології.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН 5. Установлювати зв'язок між клінічними проявами захворювання та результатами лабораторних досліджень.

ПРН 6. Розробляти карантинні та оздоровчі заходи, методи терапії, профілактики, діагностики та лікування хвороб різної етіології.

ПРН 19. Здійснювати просвітницьку діяльність серед працівників галузі та населення.

Компетенції Першого дня:

Демонструвати розуміння етичних та правових рамок, в яких має працювати лікар ветеринарної медицини, включаючи професійні аспекти, аспекти, що пов'язані з благополуччям тварин, власників тварин, громадським здоров'ям, суспільні та екологічні аспекти, пов'язані з професійною діяльністю.

Сприяти та контролювати збереження здоров'я та безпеки себе, пацієнтів, власників тварин, колег та навколишнього середовища під час здійснення професійної діяльності; демонструвати знання про принципи забезпечення якості; застосовувати принципи управління ризиками на практиці.

Вміти критично мислити, здійснювати перегляд та оцінку літератури та презентацій.

Розуміти та застосовувати принципи концепції Єдиного здоров'я для забезпечення належної клінічної практики у ветеринарії, а також науково обґрунтованої та доказової ветеринарної медицини.

Використовувати професійні здібності для сприяння розвитку ветеринарних знань та реалізації концепції "Єдине здоров'я" з метою сприяння здоров'ю, безпеці та благополуччю тварин, людини і навколишнього середовища, а також досягнення Цілей сталого розвитку ООН.

Проводити повне клінічне обстеження та демонструвати особисту здатність до прийняття самостійних клінічних рішень.

Розробляти відповідні плани лікування пацієнтів та проводити лікування в інтересах кожної тварини під опікою, використовуючи доступні ресурси, а також надавати відповідні власні міркування щодо охорони здоров'я тварини та людини та навколишнього середовища.

Використовувати базове діагностичне обладнання та ефективно проводити обстеження тварин відповідно до конкретного випадку, згідно з належною практикою охорони здоров'я та біобезпеки і чинними нормативними документами. Розуміти внесок цифрових інструментів та штучного інтелекту у теорію і практику ветеринарної медицини.

Правильно і відповідально призначати пацієнтам ліки та видавати їх відповідно до Законодавства та останніх настанов.

Оцінювати стан больової реакції тварини, управляти болем та запобігати завчасно тварині болю.

2. Програма та структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин						
	денна форма						
	тижні	усього	у тому числі				
л			п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8
Змістовий модуль 1.							
Тема 1. Біологічні особливості та діагностика функціонального стану організму ВРХ.	1	8		2	2		4
Тема 2. Загальна профілактика внутрішніх хвороб жуйних та терапевтична техніка. Способи застосування лікарських речовин ВРХ.	2	9		2	2		5
Тема 3. Хвороби серцево-судинної системи у великої рогатої худоби.	3	9		2	2		5
Тема 4. Патологія дихальної системи ВРХ.	4	9		2	2		5
Тема 5. Хвороби великої рогатої худоби, пов'язані з переважаючим порушенням у них білкового, вуглеводного, ліпідного обмінів.	5	9		2	2		5
Тема 6. Хвороби великої рогатої худоби, пов'язані з переважаючим порушенням обміну макроелементів.	6	8		2	2		4

Тема 7. Мікроелементози і гіповітамінози великої рогатої худоби.	7	8		2	2		4
Разом за змістовим модулем 1	60			14	14		32
Змістовий модуль 2.							
Тема 8. Хвороби ротової порожнини, стравоходу та передшлунків великої рогатої худоби.	8	8		2	2		4
Тема 9. Хвороби сичуга і очеревини великої рогатої худоби. Патологія печінки жуйних.	9	8		2	2		4
Тема 10. Анатомо-фізіологічні особливості та фактори, що сприяють виникненню неонатальної патології у молодняку великої рогатої худоби.	10	8		2	2		4
Тема 11. Метаболічні хвороби молодняку великої рогатої худоби.	11	8		2	2		4
Тема 12. Патологія нервової системи ВРХ.	12	8		2	2		4
Тема 13. Отруєння та патологія сечової системи великої рогатої худоби.	13	8		2	2		4
Тема 14. Етіопатогенез, діагностика та профілактика анемії та імунних дефіцитів великої рогатої худоби.	14	8		2	2		4
Тема 15. Патологія ендокринних органів, алергії та хвороби шкіри великої рогатої худоби.	15	4		2	2		
Разом за змістовим модулем 2	60			16	16		28
Усього годин	120			30	30		60

3. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Біологічні особливості та фактори, що сприяють виникненню внутрішньої патології у високопродуктивних корів.	2
2	Загальна профілактика внутрішніх хвороб ВРХ та превентивні заходи в спеціалізованих тваринницьких господарствах.	2
3	Міокардіострофія (міокардоз) у високопродуктивних корів.	2
4	Катаральна бронхопневмонія у ВРХ.	2
5	Кетоз корів.	2
6	Аліментарна і вторинна остеодистрофія корів. Пасовищна тетанія.	2
7	Гіпомікроелементози великої рогатої худоби.	2
8	Хвороби передшлунків великої рогатої худоби.	2
9	Хвороби сичуга і очеревини жуйних.	2
10	Анатомо-фізіологічні особливості та фактори, що сприяють виникненню неонатальної патології у молодняку ВРХ.	2
11	Метаболічні і спадкові хвороби молодняку великої	2

	рогатої худоби.	
12	Розлади нервової діяльності у великої рогатої худоби та їх профілактика.	2
13	Причини отруєння великої рогатої худоби, потенційні токсини, діагностика та заходи профілактики і терапії.	2
14	Етіопатогенез, діагностика та профілактика анемій та імунних дефіцитів великої рогатої худоби.	2
15	Етіопатогенез, діагностика та профілактика хвороб ендокринних органів у великої рогатої худоби.	2

4. Теми лабораторних (практичних, семінарських) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Модуль 1		
1.	Діагностика функціонального стану організму ВРХ.	2
2.	Терапевтична техніка. Способи застосування лікарських речовин ВРХ.	2
3.	Спеціальні і клініко-лабораторні методи дослідження та лікувально-профілактичні заходи за патології серцево-судинної системи ВРХ.	2
4.	Спеціальні і клініко-лабораторні методи дослідження та лікувально-профілактичні заходи за патології дихальної системи ВРХ.	2
5.	Спеціальні і клініко-лабораторні методи дослідження та лікувально-профілактичні заходи за кетозу ВРХ.	2
6.	Спеціальні і клініко-лабораторні методи дослідження та лікувально-профілактичні заходи за хвороб ВРХ, пов'язаних із переважаючим порушенням обміну макроелементів.	2
7.	Спеціальні і клініко-лабораторні методи дослідження та лікувально-профілактичні заходи за гіповітамінозів ВРХ	2
Модуль 2		
8.	Спеціальні і клініко-лабораторні методи дослідження та лікувально-профілактичні заходи за хвороб травного каналу ВРХ	2
9.	Спеціальні і клініко-лабораторні методи дослідження та лікувально-профілактичні заходи за жирового гепатозу у високопродуктивних корів.	2
10.	Спеціальні і клініко-лабораторні методи дослідження та профілактика диспепсії новонароджених телят.	2
11.	Спеціальні і клініко-лабораторні методи дослідження та лікувально-профілактичні заходи за постнатальних хвороб телят.	2
12.	Спеціальні і клініко-лабораторні методи дослідження та лікувально-профілактичні заходи за патології нервової системи ВРХ.	2
13.	Спеціальні і клініко-лабораторні методи дослідження та лікувально-профілактичні заходи за хвороб сечової системи у ВРХ.	2

14.	Клініко-лабораторні і спеціальні методи дослідження та лікувально-профілактичні заходи за анемії ВРХ.	2
15.	Спеціальні і клініко-лабораторні методи дослідження, лікування та профілактика за алергічних хвороб у ВРХ.	2

5. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Диспансеризація великої рогатої худоби	20
2.	Спеціальні і клініко-лабораторні методи дослідження та профілактичні заходи за мікроелементозів ВРХ	20
3.	Спеціальні і клініко-лабораторні методи дослідження, лікування та профілактика за хвороб очеревини у ВРХ	20

6. Методи та засоби діагностики результатів навчання:

- усне або письмове опитування;
- тестування;
- захист лабораторних/практичних робіт;

7. Методи навчання:

- проблемне навчання;
- практико-орієнтоване навчання;
- навчання через дослідження;
- навчальні дискусії та дебати;
- командна робота;

8. Оцінювання результатів навчання.

Оцінюють знання здобувача вищої освіти за 100-бальною шкалою, яку переводить у національну оцінку згідно з чинним «Положенням про екзамени та заліки у НУБіП України».

8.1. Розподіл балів за видами навчальної діяльності

Вид навчальної діяльності	Результати навчання	Оцінювання
Модуль 1.		
Тема 1. Анатомо-фізіологічні особливості, діагностика функціонального стану організму та особливості застосування методів і засобів загальної терапії і профілактики у ВРХ.		
Лекція 1 (за наявності оцінювання)		-
Лабораторна/практична робота 1.	Знати головні принципи, види і методи терапії ВРХ. Вміти прогнозувати розвиток хвороби, призначати лікувально-профілактичні засоби. Аналізувати отримані результати при проведенні курсу лікування жуйних.	8

Тема 2. Загальна профілактика внутрішніх хвороб жуйних та терапевтична техніка. Способи застосування лікарських речовин ВРХ.		
Лекція 2 (за наявності оцінювання)		-
Лабораторна/практична робота 2.	Знати методику проведення диспансерного обстеження господарства. Вміти складати план диспансерного обстеження господарства Аналізувати виробничі показники у ВРХ Застосовувати методику диспансерного обстеження господарства. Використовувати дані виробничих показників та результати лабораторного дослідження корму та крові жуйних.	8
Самостійна робота 1.		7
Тема 3. Хвороби серцево-судинної системи у великої рогатої худоби.		
Лекція 3 (за наявності оцінювання)		
Лабораторна/практична робота 3.	Знати найбільш поширені хвороби серцево-судинної системи у ВРХ. Розрізняти хвороби серця за характерними клінічними ознаками і даними лабораторних досліджень. Вміти застосувати магнітний зонд для лікування і профілактики травматичного перикардиту у ВРХ. Аналізувати раціон тварин для попередження виникнення хвороб перикарда. Використовувати серцеві, сечогінні, протимікробні, протизапальні та ін. препарати у відповідних дозах.	8
Тема 4. Патологія дихальної системи ВРХ.		
Лекція 4 (за наявності оцінювання)		-
Лабораторна/практична робота 4.	Знати найбільш поширені хвороби верхніх дихальних шляхів, легенів і плеври у ВРХ. Вміти аналізувати клініко-лабораторні показники ВРХ під час лікування їх за патології дихальної системи. Вміти обирати і дозувати лікарські препарати відповідно діагнозу хвороби, призначати дієтотерапію за патології дихальної системи жуйних.	8
Тема 5. Хвороби великої рогатої худоби, пов'язані з переважаючим порушенням у них білкового, вуглеводного, ліпідного обміну.		

Лекція 5 (за наявності оцінювання)		-
Лабораторна/практична робота 5.	Знати особливості перебігу кетозу і ожиріння у ВРХ. Вміти діагностувати, лікувати та профілакувати кетоз у корів. Розрізняти клінічний і субклінічний прояв кетозу корів. Застосовувати превентивні заходи з недопущення вторинних захворювань, які розвиваються на фоні кетозу. Використовувати сучасні підходи до діагностики і профілактики кетозу жуйних.	8
Тема 6. Хвороби великої рогатої худоби, пов'язані з переважаючим порушенням обміну макроелементів.		
Лекція 6 (за наявності оцінювання)		-
Лабораторна/практична робота 6.	Знати особливості перебігу хвороб спричинених порушенням обміну макроелементів (недостатності чи дисбалансу). Розрізняти післяродові патології у корів: парез, гіпофосфатемію, залежування. Вміти аналізувати стан жуйних за макроелементозів, для визначення шляху введення мінеральних препаратів (парентерально чи з кормом). Вміти розраховувати дозу макроелементів для групового і індивідуального лікування ВРХ.	8
Тема 7. Мікроелементози і гіповітамінози великої рогатої худоби.		
Лекція 7 (за наявності оцінювання)		-
Лабораторна/практична робота 7.	Знати особливості перебігу мікроелементозів та гіповітамінозів ВРХ. Вміти діагностувати, лікувати та профілакувати мікроелементози у корів, спричинених їх дефіцитом у місцевих кормах. Розрізняти клінічний і субклінічний прояв недостатності мікроелементів і вітамінів у раціоні ВРХ. Застосовувати превентивні заходи з недопущення мікроелементозів і гіповітамінозів.	8
Самостійна робота 2.		7
Модульна контрольна робота 1.		30

Всього за модулем 1		100
Модуль 2.		
Тема 8. Хвороби ротової порожнини, стравоходу та передшлунків великої рогатої худоби.		
Лекція 8 (за наявності оцінювання)		-
Лабораторна/практична робота 8.	Знати поширеність хвороб ротової порожнини, глотки, стравоходу та передшлунків ВРХ. Знати головні симптоми хвороб органів травлення ВРХ. Вміти обирати раціон і структуру кормів відповідно фізіології травлення у ВРХ, призначати лікарські препарати у відповідних дозах, вміти зондувати передшлунки ВРХ.	8
Тема 9. Хвороби сичуга і очеревини великої рогатої худоби. Патологія печінки жуйних.		
Лекція 9 (за наявності оцінювання)		-
Лабораторна/практична робота 9.	Знати основні етіологічні чинники, симптоми і синдроми хвороб сичуга і очеревини ВРХ. Вміти правильно зафіксувати тварину під час проведення діагностично-лікувальних процедур, вміти оцінити моторну і секреторну функцію сичуга, стан печінки. Вміти обирати раціон і структуру кормів відповідно фізіології травлення ВРХ, призначати лікарські препарати у відповідних дозах.	8
Самостійна робота 3.		6
Тема 10. Анатомо-фізіологічні особливості та фактори, що сприяють виникненню неонатальної патології у молодняку великої рогатої худоби.		
Лекція 10 (за наявності оцінювання)		-
Лабораторна/практична робота 10.	Знати анатомо-фізіологічні особливості молодняку ВРХ. Вміти профілакувати хвороби новонароджених телят. Аналізувати дані клінічних та лабораторних досліджень. Розуміти особливості перебігу хвороб новонароджених телят. Застосовувати превентивні заходи по недопущенню вторинних захворювань, що розвиваються на фоні хвороб новонароджених телят. Використовувати сучасні підходи до профілактики хвороб новонароджених телят.	8

Тема 11. Метаболічні хвороби молодняку великої рогатої худоби.		
Лекція 11 (за наявності оцінювання)		-
Лабораторна/практична робота 11.	<p>Знати головні симптоми метаболічних хвороб телят. Знати лікарські засоби і дози їх застосування для телят за цих патологій.</p> <p>Вміти профілакувати метаболічні хвороби телят.</p> <p>Аналізувати дані клінічних та лабораторних досліджень.</p> <p>Розуміти особливості перебігу метаболічних хвороб молодняку ВРХ.</p> <p>Застосовувати превентивні заходи по недопущенню вторинних захворювань, що розвиваються на фоні хвороб телят.</p>	8
Тема 12. Патологія нервової системи ВРХ.		
Лекція 12 (за наявності оцінювання)		-
Лабораторна/практична робота 12.	<p>Знати основні симптоми і синдроми патології нервової системи ВРХ. Знати лікарські засоби і дози їх застосування для жуйних при цих патологіях. Знати поширеність, статеву і вікову схильність у ВРХ до цих патологій.</p> <p>Вміти правильно зафіксувати тварину під час проведення діагностично-лікувальних процедур, вміти оцінити стан нервової системи у ВРХ за допомогою спеціальних методів дослідження, лабораторних показників крові і ліквору. Вміти призначати лікарські препарати у відповідних дозах за патології нервової системи.</p>	8
Тема 13. Отруєння та патологія сечової системи великої рогатої худоби.		
Лекція 13 (за наявності оцінювання)		-
Лабораторна/практична робота 13.	<p>Знати головні симптоми і синдроми цих патологій. Знати лікарські засоби і дози їх застосування для ВРХ за цих патологій.</p> <p>Вміти правильно зафіксувати тварину під час проведення діагностично-лікувальних процедур, вміти оцінити стан нирок у ВРХ за допомогою спеціальних методів дослідження, лабораторних</p>	8

	показників крові і сечі. Вміти обирати дієтичний корм за патології нирок, призначати лікарські препарати у відповідних дозах.	
Тема 14. Етіопатогенез, діагностика та профілактика анемій та імунних дефіцитів великої рогатої худоби.		
Лекція 14 (за наявності оцінювання)		-
Лабораторна/практична робота 14.	Знати основні симптоми і синдроми постгеморагічної, гіпопластичної і гемолітичної анемій та імунних дефіцитів ВРХ. Знати лікарські засоби і дози їх застосування для ВРХ за цих патологій. Вміти відбирати кров, отримувати з неї плазму чи сироватку, проводити морфологічні і біохімічні дослідження крові, вираховувати еритроцитарні індекси. Вміти обирати дієтичний корм за анемічного стану, призначати лікарські препарати у відповідних дозах.	8
Тема 15. Патологія ендокринних органів, алергії та хвороби шкіри великої рогатої худоби.		
Лекція 15 (за наявності оцінювання)		-
Лабораторна/практична робота 15.	Знати основні симптоми і синдроми патологій ендокринних органів у ВРХ, алергії та хвороби шкіри. Знати лікарські засоби і дози їх застосування для жуйних за цих патологій. Знати поширеність, статеву і вікову схильність у жуйних до цих патологій. Вміти оцінити стан ендокринних органів у тварин за допомогою спеціальних методів дослідження, лабораторних показників крові (морфологічних і біохімічних) і сечі. Вміти обирати дієтичний корм за патологій ендокринних органів і хвороб шкіри, призначати лікарські препарати у відповідних дозах.	8
Модульна контрольна робота 2.		30
Всього за модулем 2		100
Навчальна робота	$(M1 + M2)/2 * 0,7 \leq 70$	
Екзамен/залік	30	
Всього за курс	$(\text{Навчальна робота} + \text{екзамен}) \leq 100$	

8.2. Шкала оцінювання знань здобувача вищої освіти

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка за національною системою (екзамени/заліки)
90-100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

8.3. Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів та перескладання	Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу лектора за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
Політика щодо академічної доброчесності	Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Курсові роботи, реферати повинні мати коректні текстові посилання на використану літературу
Політика щодо відвідування	Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (в он-лайн формі за погодженням із деканом факультету)

9. Навчально-методичне забезпечення:

- електронний навчальний курс навчальної дисципліни: <https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=1210>
- конспекти лекцій та їх презентації (в електронному вигляді);
- Ветеринарні превентивні технології незаразних хвороб великої рогатої худоби : навчальний посібник / М. І. Цвіліховський, В. М. Костенко, Н. Г. Грушанська, С. І. Голопура, А. В. Розумнюк; за ред. М. І. Цвіліховського. Київ : ЦП «КОМПРИНТ», 2024. 243 с.;
- методичні матеріали щодо вивчення навчальної дисципліни для здобувачів вищої освіти денної та заочної форм здобуття вищої освіти:
  1. Голопура С. І., Костенко В. М., Цвіліховський М. І. Мікроелементози жуйних тварин : методичні вказівки. Київ : ЦП КОМПРИНТ, 2017. 79 с.
  2. Цвіліховський М. І., Костенко В. М., Голопура С. І. Гіповітамінози жуйних: методичні вказівки для підготовки фахівців ОС «Магістр» за спеціальністю Ветеринарна медицина. Київ : ЦП КОМПРИНТ, 2018. 56 с.
  3. Спеціальні і клініко-лабораторні методи дослідження та лікувально-профілактичні заходи за патології нервової системи у ВРХ : методичні вказівки / Цвіліховський М.І., Костенко В.М., Грушанська Н.Г., Голопура С.І., Розумнюк А.В. – Київ: «ЦП «КОМПРИНТ», 2025. 33 с.

4 Спеціальні і клініко-лабораторні методи дослідження та лікувально-профілактичні заходи за хвороб травного каналу у великої рогатої худоби» : методичні вказівки / Цвіліховський М.І., Костенко В.М., Грушанська. Н.Г., Голопура С.І., Розумнюк А.В. – Київ: «ЦП «КОМПРИНТ», 2025. 38 с.

5. Спеціальні і клініко-лабораторні методи дослідження та лікувально-профілактичні заходи за хвороб телят : методичні вказівки / Цвіліховський М.І., Костенко В.М., Грушанська. Н.Г., Голопура С.І., Розумнюк А.В. – Київ: «ЦП «КОМПРИНТ», 2025. 38 с.

10. Рекомендовані джерела інформації

1. Зміни структури і функцій еритроцитів за бронхопневмонії телят : монографія / А.В. Розумнюк, П.В. Шарандак, В.М. Костенко, Н.Г. Грушанська. Житомир : ПП «Євро-Волинь», 2023. 125 с.
2. Грушанська Н.Г., Костенко В.М., Цвіліховський М.І. Клінічні та гематологічні показники корів за профілактики мікроелементозів у центральній біогеохімічній зоні України // Науково-технічний бюлетень НДЦ біобезпеки та екологічного контролю ресурсів АПК. 2018. Т.6, №1. С. 20–24.

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**
Кафедра внутрішніх хвороб тварин

ЗАТВЕРДЖЕНО
Факультет ветеринарної медицини
(назва)
“ ____ ” _____ 2026 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ВЕТЕРИНАРНІ ПРЕВЕНТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ НЕЗАРАЗНИХ ХВОРОБ
ВРХ (повний термін навчання)**

Галузь знань 21 Ветеринарія

Спеціальність 211 Ветеринарна медицина

Освітня програма «Ветеринарна медицина»

Факультет (ННІ) Ветеринарної медицини

Розробник: Віталій КОСТЕНКО, доцент кафедри внутрішніх хвороб тварин,
к.вет.н., доцент

(Ім'я ПРИЗВИЩЕ, посада, науковий ступінь, учене звання)

Київ – 2026 р.